

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล พิสูจน์สมมุติฐาน และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาต่อและการเข้าสู่ตลาดแรงงานของผู้จบหลักสูตรประถมศึกษา ปีการศึกษา 2529 จังหวัดสมุทรสาคร เรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล พิสูจน์สมมุติฐานและข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาต่อและการเข้าสู่ตลาดแรงงานของผู้จบหลักสูตรประถมศึกษา ปีการศึกษา 2529 จังหวัดสมุทรสาคร

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ตัวอย่างประชากร

ตัวอย่างประชากรเป็นผู้จบหลักสูตรประถมศึกษา ปีการศึกษา 2529 จากโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรสาคร ตัวอย่างประชากรนี้ศึกษาต่อ หรือเข้าสู่ตลาดแรงงาน และมีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 186 คน ซึ่งในจำนวนนี้เป็นผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาที่ศึกษาต่อ จำนวน 93 คน และเป็นผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาที่เข้าสู่ตลาดแรงงาน จำนวน 93 คน ซึ่งสุ่มโดยวิธีการเลือกตัวอย่างแบบหลายชั้นคอน (Multi-Stage Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure interview) แบ่งแบบสัมภาษณ์ออกเป็น 2 ฉบับคือ

ฉบับที่ 1 แบบสัมภาษณ์ผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาที่ศึกษาต่อ แบ่งเป็น 2 ตอนคือ

ตอนที่ 1 รายละเอียดส่วนตัวของผู้สัมภาษณ์ และผู้รับการสัมภาษณ์

ลักษณะเป็นแบบปลายเปิด

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาต่อ ลักษณะ

เป็นแบบปลายปิด แบบปลายเปิด และแบบประเมินค่า

ฉบับที่ 2 แบบสัมภาษณ์ผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาที่เข้าสู่ตลาดแรงงาน แบ่งเป็น 2 ตอนคือ

ตอนที่ 1 รายละเอียดส่วนตัวของผู้สัมภาษณ์ และผู้รับการสัมภาษณ์ ลักษณะเป็นแบบปลายปิด และแบบปลายเปิด

ตอนที่ 2 เป็นคำถามที่เกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเข้าสู่ตลาดแรงงาน ลักษณะเป็นแบบปลายปิด แบบปลายเปิด และแบบประเมินค่า

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS-x ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

3.1 ข้อมูลเกี่ยวกับรายละเอียดส่วนตัวของผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาทั้งฉบับที่ 1 และฉบับที่ 2 ซึ่งเป็นแบบปลายเปิด และแบบปลายปิด มาหาค่าความถี่และร้อยละ

3.2 นำข้อมูลแบบสัมภาษณ์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาต่อ และแบบสัมภาษณ์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเข้าสู่ตลาดแรงงาน มาวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

3.2.1 ส่วนที่เป็นแบบปลายปิด นำข้อมูลมาหาค่าความถี่และร้อยละ

3.2.2 ส่วนที่เป็นแบบปลายเปิด นำข้อมูลมาจัดหมวดหมู่ หาค่าความถี่ และร้อยละ

3.2.3 ส่วนที่เป็นแบบประเมินค่า นำข้อมูลมาหาค่าความถี่ ค่ามัธยฐาน เลขคณิต และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏผลดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลรายละเอียดส่วนตัว

ตัวอย่างประชากรซึ่งเป็นผู้จบหลักสูตรประถมศึกษา ปีการศึกษา 2529 ศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมีภูมิลำเนาในจังหวัดสมุทรสาครนั้น ที่ทำการศึกษาคั้งนี้มีจำนวนทั้งสิ้น 93 คน ในจำนวนนี้เป็นหญิง จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 52.7 เป็นชายจำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 47.3 และมีอายุ 13 ปีเป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 52.7 ในขณะที่ผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาที่เข้าสู่ตลาดแรงงาน จำนวนทั้งสิ้น 93 คน เป็นหญิงมากกว่าชายถึง 3 เท่า กล่าวคือเป็นหญิงจำนวน 71 คน หรือร้อยละ 76.3 เป็นชายจำนวน

22 คน หรือร้อยละ 23.7 และมีอายุ 14 ปี เป็นส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 45.2 ผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาที่เข้าสู่ตลาดแรงงานนี้ สมัครงานด้วยตนเอง คิดเป็นร้อยละ 50.5 รองลงมาคือ พ่อแม่หรือญาติพาไปสมัครงาน คิดเป็นร้อยละ 39.8 โดยทำงานอยู่ในภาคอุตสาหกรรมมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 82.8 รองลงมาคือ ทำงานอยู่ในภาคเกษตรกรรม จำนวน 10 คน หรือร้อยละ 10.8 ที่เหลืออีก 5 คน ทำงานอยู่ในภาคพาณิชยกรรมและบริการ

สำหรับประเภทของงานที่ทำในภาคอุตสาหกรรม ส่วนใหญ่จะรับจ้างในโรงงานผลิตอาหารมากที่สุด รองลงมาคือ ทำงานรับจ้างในกิจการท่องเที่ยว โรงงานผลิตอาหาร ได้แก่ โรงงานผลิตปลากระป๋อง จะทำหน้าที่ซูปปลา ตัดหัวปลา ส่วนโรงงานผลิตผลไม้กระป๋อง มักจะทำหน้าที่ปอกผลไม้ สำหรับลักษณะของงานในกิจการท่องเที่ยวนั้น แรงงานเหล่านี้จะมีหน้าที่ทำความสะอาดปลาหมึก ตัดหัวปลา แกะหัวปลา และแกะหอยแมลงภู่ ในขณะที่ผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาที่เข้าสู่ตลาดแรงงานในภาคเกษตร จะรับจ้างขุดดิน คายหญ้า และรับจ้างออกทะเล นอกจากนี้แรงงานเด็กที่ทำงานในภาคพาณิชยกรรมและบริการ โดยส่วนใหญ่จะรับจ้างขายสินค้า และส่งสินค้า

อัตราค่าจ้างแรงงานที่ผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาที่เข้าสู่ตลาดแรงงานได้รับ ปรากฏว่า ส่วนใหญ่ได้รับค่าจ้างเป็นรายวัน ต่ำสุดวันละ 20 บาท และสูงสุดวันละ 100 บาท รองลงมาคือรับค่าจ้างเป็นรายเดือน ต่ำสุดได้รับค่าจ้างเดือนละ 400 บาท และสูงสุดได้รับค่าจ้างเดือนละ 2,000 บาท เป็นที่น่าสังเกตว่า ผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาที่เข้าสู่ตลาดแรงงานเหล่านี้ได้รับค่าจ้างต่ำกว่าเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด โดยค่าจ้างรายวันนั้นได้รับต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดถึงร้อยละ 67.7 มีเพียงร้อยละ 32.3 เท่านั้นที่ได้รับค่าจ้างตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ 73 บาทต่อวัน สำหรับค่าจ้างรายเดือนนั้นไม่ปรากฏว่าได้รับค่าจ้างตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ เดือนละ 2,190 บาท

2. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาต่อและการเข้าสู่ตลาดแรงงาน

2.1 ปัจจัยด้านสถานภาพส่วนตัว

2.1.1 ผลการเรียนรู้ พบว่าส่วนใหญ่ทั้งผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาที่ศึกษาต่อและผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาที่เข้าสู่ตลาดแรงงาน มีผลการเรียนดี ในกลุ่มที่ศึกษาต่อให้เหตุผลในการศึกษาต่อ เนื่องจากมีผลการเรียนดี โดยเฉพาะผลการเรียนในกลุ่มทักษะ (คณิตศาสตร์) คิดเป็นร้อยละ 35.5 สำหรับกลุ่มที่เข้าสู่ตลาดแรงงาน ให้เหตุผลในการทำงานไม่ใช่เป็นเพราะผลการเรียนไม่ดี คิดเป็นร้อยละ 82.8 เมื่อพิจารณาถึงกลุ่มวิชาที่ผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาที่เข้า

สู่ตลาดแรงงานไม่ชอบมากที่สุด คือ กลุ่มประสบการณ์พิเศษ (ภาษาอังกฤษ) คิดเป็นร้อยละ 32.2 รองลงมาคือ ไม่ชอบกลุ่มทักษะ (คณิตศาสตร์) คิดเป็นร้อยละ 23.7

2.1.2 ความสนใจและความต้องการส่วนตัว พบว่า ผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาที่ศึกษาต่อเพราะอยากก้าวหน้ามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 45.2 รองลงมาศึกษาต่อเพราะพ่อแม่สนับสนุน คิดเป็นร้อยละ 44.2 ในขณะที่ผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาที่เข้าสู่ตลาดแรงงานให้เหตุผลในการทำงาน เพราะอยากมีรายได้/ต้องการพิสูจน์ตัวเอง คิดเป็นร้อยละ 49.2 รองลงมาคือ เพราะพ่อแม่ไม่มีเงินส่งเสีย คิดเป็นร้อยละ 36.5 อย่างไรก็ตามผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาที่ศึกษาต่อและผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาที่เข้าสู่ตลาดแรงงาน มีความเห็นตรงกันว่า ผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาโดยทั่ว ๆ ไปควรเรียนหนังสือมากกว่าทำงาน เพราะจะได้มีความรู้ มีความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน โดยในกลุ่มที่ศึกษาต่อเห็นว่า ตัวเขาเองควรได้รับการศึกษาสูงกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนต้น นั่นคือ ควรได้รับการศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 59.1

ส่วนในกลุ่มที่เข้าสู่ตลาดแรงงานมีความต้องการทำงานหลังจากจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มากที่สุด ถึงร้อยละ 96.7 และส่วนใหญ่มีความต้องการศึกษาเพิ่มเติมทางการศึกษาสายอาชีพถึงร้อยละ 81.7

2.2 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจทางครอบครัว

2.2.1 อาชีพของผู้ปกครอง พบว่าผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาที่ศึกษาต่อมีผู้ปกครองประกอบอาชีพเกษตรกร ได้แก่ ทำสวน ทำนา และประมง มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 35.5 รองลงมาคือ อาชีพรับจ้าง มีร้อยละ 28.0 ในขณะที่ผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาที่เข้าสู่ตลาดแรงงาน มีผู้ปกครองประกอบอาชีพรับจ้างมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 68.8 รองลงมาคืออาชีพเกษตรกร ได้แก่ ทำสวน ทำนา และประมง คิดเป็นร้อยละ 15.0

2.2.2 รายได้ของครอบครัว พบว่าผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาทั้งสองกลุ่มมีรายได้ของครอบครัวเดือนละตั้งแต่ 2,000-3,999 บาทมากที่สุด โดยในกลุ่มศึกษาต่อ ครอบครัวมีรายได้เดือนละ 2,000-3,999 บาท คิดเป็นร้อยละ 52.7 ส่วนรายได้ระดับรองลงมานั้น ปรากฏว่า ครอบครัวมีรายได้เดือนละตั้งแต่ 4,000-5,999 บาท คิดเป็นร้อยละ 24.7 สำหรับกลุ่มที่เข้าสู่ตลาดแรงงานที่ครอบครัวมีรายได้เดือนละ 2,000-3,999 บาท มีร้อยละ 35.5 รายได้ระดับรองลงมาคือ รายได้เดือนละต่ำกว่า 2,000 บาท มีร้อยละ 31.2 นอกจากนี้ยัง

สองกลุ่มยังมีสภาพเศรษฐกิจเช่นเดียวกัน คือ สภาพเศรษฐกิจของครอบครัวมีรายรับพอ ๆ กับรายจ่าย

2.3 ปัจจัยด้านสังคมของครอบครัว

2.3.1 จำนวนพี่น้องในครอบครัว จากผลการวิจัยพบว่า ผู้จบหลักสูตรทั้งสองกลุ่ม ทั้งในกลุ่มที่ศึกษาต่อและกลุ่มเข้าสู่ตลาดแรงงาน ต่างก็เป็นบุตรคนที่ 1 ของครอบครัว แต่ในกลุ่มที่ศึกษาต่อส่วนใหญ่จะมีจำนวนพี่น้องในครอบครัวระหว่าง 1-3 คน คิดเป็นร้อยละ 54.8 ในขณะที่กลุ่มเข้าสู่ตลาดแรงงาน มีจำนวนพี่น้องในครอบครัวระหว่าง 4-6 คนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 40.9

2.3.2 สถานภาพการสมรสของผู้ปกครอง ผลปรากฏว่า ผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาทั้งสองกลุ่ม มีสถานภาพการสมรสของผู้ปกครองที่ทั้งพ่อและแม่มียังมีชีวิตและอยู่ด้วยกัน และอาศัยอยู่กับพ่อและแม่ เป็นส่วนใหญ่ แต่ถ้าจะพิจารณาถึงสภาพการเป็นหม้าย เพราะฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งถึงแก่กรรมแล้ว ในกลุ่มเข้าสู่ตลาดแรงงานจะมีสภาพที่บิดาถึงแก่กรรมสูงกว่ากลุ่มที่ศึกษาต่อ

2.3.3 ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง พบว่า ผู้ปกครองของผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาทั้งในกลุ่มศึกษาต่อและกลุ่มเข้าสู่ตลาดแรงงาน จบการศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นส่วนใหญ่ ในกลุ่มผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาที่เข้าสู่ตลาดแรงงานมีผู้ปกครองที่ไม่ได้รับการศึกษาจำนวน 3 คน และไม่ปรากฏว่ามีผู้ปกครองที่ได้รับการศึกษาเกินกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า

ส่วนในกลุ่มผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาที่ศึกษาต่อนั้น พบว่าระดับการศึกษาของผู้ปกครองมีสูงสุดถึงระดับสูงกว่าปริญญาตรี

2.3.4 ความคาดหวังของผู้ปกครอง พบว่า ผู้ปกครองของผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาที่ศึกษาต่อส่วนใหญ่มีความคาดหวังให้บุตรเรียนต่อถึงร้อยละ 91.4 ในขณะที่ผู้ปกครองของผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาที่เข้าสู่ตลาดแรงงานจะมีความคาดหวังให้บุตรทำงาน คิดเป็นร้อยละ 81.7 โดยที่ผู้ปกครองของผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาที่ศึกษาต่อส่วนใหญ่จะให้คำแนะนำเกี่ยวกับการเรียนเสมอ และสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการเรียนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 28.4 รองลงมาคือ คอยชักชวนการทำงานบ้าน และชี้ให้เห็นผลดีของการเรียน คิดเป็นร้อยละ 20.0

2.4 ปัจจัยด้านสังคมโรงเรียน

2.4.1 การได้รับการแนะแนวจากครู ผลการวิจัยพบว่าผู้จบหลักสูตร

ประถมศึกษาที่ศึกษาต่อส่วนใหญ่ เคยได้รับการแนะนำการศึกษาจากครู ถึงร้อยละ 92.5 ในขณะที่เดียวกันผู้จบหลักสูตรกลุ่มนี้ เข้าศึกษาต่อเพราะได้รับแรงจูงใจจากครูเป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 89.2 ส่วนผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาที่เข้าสู่ตลาดแรงงานส่วนใหญ่ คือร้อยละ 88.2 เคยได้รับการแนะนำทางอาชีพจากครู

2.4.2 กลุ่มเพื่อน พบว่าผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาที่ศึกษาต่อส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 84.9 ไม่ได้เรียนตามเพื่อน แต่ส่วนใหญ่เคยได้รับการช่วยเหลือจากเพื่อนนาน ๆ ครั้ง ซึ่งเพื่อนมักจะช่วยเหลือโดยให้คำปรึกษาเวลามีปัญหา คิดเป็นร้อยละ 61.4 รองลงมาคือเพื่อนช่วยแนะนำการเรียนมีร้อยละ 33.1 สำหรับกลุ่มผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาที่เข้าสู่ตลาดแรงงานนั้นก็ไม่ได้เข้าสู่ตลาดแรงงานเพราะแรงจูงใจจากเพื่อน มีร้อยละ 66.6 ส่วนที่เข้าสู่ตลาดแรงงานเพราะได้รับแรงจูงใจจากเพื่อน มีร้อยละ 32.3 ส่วนในเรื่องการได้รับการช่วยเหลือจากเพื่อนนั้น ผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาส่วนใหญ่ได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนในเรื่องการเสนอแนะวิธีการทำงานมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 44.5 รองลงมาคือเพื่อนให้กำลังใจเมื่อมีปัญหา คิดเป็นร้อยละ 27.0

2.5 เจตคติของสังคมต่อการศึกษาต่อและการทำงาน

2.5.1 เจตคติของสังคมต่อการศึกษาต่อ จากผลการวิจัยพบว่า ผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาที่ศึกษาต่อมีความเห็นเกี่ยวกับเจตคติของสังคมต่อการศึกษาต่อ โดยแสดงความไม่แน่ใจเกี่ยวกับเจตคติของสังคมต่อการศึกษา ในข้อที่ว่า คนที่ทำงานด้านเกษตรเป็นคนเรียนน้อย ในสังคมปัจจุบันเรียนไปก็ตกงาน คนที่เรียนสูงเป็นคนมีชื่อเสียง คนที่เรียนสูงจะได้งานสบายและมีเงินมาก และคนที่มีความรู้เป็นสิ่งเชิดหน้าชูตาในสังคม และเห็นด้วยกับเจตคติของสังคมต่อการศึกษา ในข้อที่ว่า คนมีการศึกษาจะไม่เสียเปรียบผู้อื่น คนที่เรียนไม่สูงแต่มีประสบการณ์ในการทำงานก็ทำให้ร่ำรวยได้ และประเทศชาติจะก้าวหน้าถ้าคนมีการศึกษาดี ส่วนข้อความที่ว่า คนที่มีรถยนต์มีบ้านเป็นคนเรียนสูงนั้นผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาที่ศึกษาต่อไม่เห็นด้วย เมื่อพิจารณารวมแล้วจะเห็นว่าผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาที่ศึกษาต่อมีความไม่แน่ใจกับเจตคติของสังคมต่อการศึกษา

สำหรับผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาที่เข้าสู่ตลาดแรงงานมีความเห็นเกี่ยวกับเจตคติของสังคมต่อการทำงาน กล่าวคือ แสดงความไม่แน่ใจกับเจตคติของสังคมต่อการทำงาน ในข้อที่ว่า คนที่มีรถยนต์มีบ้านเป็นคนที่ทำงานหนัก คนที่ทำงานด้านเกษตรเป็นคนเรียนน้อย ในสังคม

ปัจจุบันเรียนไปก็ตกงาน คนที่เรียนสูงจะได้งานสบายและมีเงินมาก และคนที่มุ่งมันทำงานแต่ไม่มีปริญญาก็ถือว่าเป็นที่เขินหน้าชูตาในสังคม นอกจากนี้ผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาที่เข้าสู่ตลาดแรงงาน ยังเห็นด้วยกับเจตคติของสังคมต่อการทำงาน ในข้อที่ว่า คนมีชื่อเสียงเป็นคนรวย ชยันทำงานและเป็นผู้สร้างตัวเอง ประเทศชาติจะก้าวหน้าถ้าคนมีเศรษฐกิจดีและคนที่เรียนไม่สูงแต่มีประสบการณ์ในการทำงานก็ทำให้ร่ำรวยได้ เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่าผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาที่เข้าสู่ตลาดแรงงาน มีความไม่แน่ใจกับเจตคติของสังคมต่อการทำงาน

2.5.2 สิ่งจูงใจทางสังคม พบว่าผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาที่ศึกษาต่อส่วนใหญ่นำสิ่งจูงใจทางสังคมเกี่ยวกับการเรียนต่อ จากข่าวประเภทส่งเสริมการศึกษาในหนังสือพิมพ์ คิดเป็นร้อยละ 32.1 รองลงมาคือ จากข่าวประกาศรับสมัครเรียนต่อของสถานศึกษาต่าง ๆ ในหนังสือพิมพ์ คิดเป็นร้อยละ 18.8 ในทางตรงกันข้ามผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาที่เข้าสู่ตลาดแรงงาน ส่วนใหญ่จะนำสิ่งจูงใจทางสังคมในการทำงาน จากข่าวความล้มเหลวของการศึกษาที่ทำให้คนตกงานในหนังสือพิมพ์ คิดเป็นร้อยละ 20.7 รองลงมาคือ จากข่าวประกาศรับสมัครงานในหนังสือพิมพ์ คิดเป็นร้อยละ 12.9 นอกเหนือจากสิ่งจูงใจอื่น ๆ คือ พ่อแม่ส่งเสริมให้ทำงาน และความต้องการมีรายได้ของเด็กเอง คิดเป็นร้อยละ 38.8

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า ผู้จบหลักสูตรประถมศึกษา ปีการศึกษา 2529 ศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดสมุทรสาคร เป็นเพศหญิงและชายใกล้เคียงกัน และมีอายุ 13 ปี สำหรับผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาที่เข้าสู่ตลาดแรงงาน เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย และมีอายุ 14 ปี ซึ่งตรงกับข้อค้นพบของ สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2524:22) ที่พบว่าลักษณะของการเข้าสู่ตลาดแรงงานในช่วงอายุ 11-14 ปีนั้น อัตราเข้ามาในกำลังแรงงานของเด็กหญิงจะสูงกว่าเด็กชาย อาจเป็นเพราะนายจ้างนิยมจ้างแรงงานเด็กหญิงมากกว่าเด็กชายและประเภทของงานที่พบส่วนใหญ่เด็กจะทำอยู่ในโรงงานผลิอาหารกระป๋อง ซึ่งเด็กจะทำหน้าที่ ชูปลา ตัดหัวปลา ปอกผลไม้ เป็นต้น ลักษณะงานประเภทนี้จึงเหมาะกับเด็กหญิงมากกว่าเด็กชาย เพราะเป็นงานที่ต้องอาศัยความอดทน เป็นงานจำเจน่าเบื่อ นอกจากนั้นนายจ้างนิยมจ้างเด็กหญิง เพราะเรียบร้อยกว่าเด็กชาย การควบคุมทำได้ง่าย (เยาวนิจ สุนนานนท์ 2527:4)

และในการวิจัยยังพบอีกว่า ผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาที่เข้าสู่ตลาดแรงงานส่วนใหญ่ จะสมัครงานด้วยตนเอง ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยของคณะกรรมการสวัสดิการสังคมและแรงงาน (2526:54) ที่พบว่า เด็กที่เข้ามาทำงานในสถานประกอบการขนาดเล็กส่วนใหญ่ บิดามารดาหรือญาติพี่น้อง เป็นผู้นำมาทำงาน โดยนายจ้างจะให้ค่าจ้างส่วนหนึ่งแก่ผู้นำเด็กมา อาจเนื่องมาจาก ผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาที่เข้าสู่ตลาดแรงงานตั้งบ้านเรือนอยู่ใกล้เขตโรงงานอุตสาหกรรม และมีความคุ้นเคยกับผู้ที่ทำงานอยู่ในโรงงานซึ่งเป็นบุคคลที่อยู่ใกล้กัน หรือมีญาติทำงานอยู่ก่อน เมื่อทางโรงงานประกาศรับสมัครงาน ผู้จบหลักสูตรประถมศึกษากลุ่มนี้ จึงไม่มีปัญหาในการสมัครงาน

นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบอีกว่า ผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาที่เข้าสู่ตลาดแรงงานส่วนใหญ่ได้รับค่าจ้างต่ำกว่าเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด ซึ่งกฎหมายได้กำหนดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำในเขตกรุงเทพมหานคร และจังหวัดใกล้เคียงเอาไว้ 73 บาทต่อวันหรือ 2,190 บาทต่อเดือน อาจเป็นเพราะเด็กเหล่านี้ยินยอมที่จะรับเงินค่าจ้างเพราะไม่สามารถที่จะไปต่อรองกับนายจ้างได้ และถ้าเด็กเรียกร้องสิทธิของตนเองตามกฎหมาย นายจ้างก็จะเลิกจ้างเด็กและก็จะไปจ้างบุคคลอื่น ดังที่ คมวิทย์ แคงไชยวัฒน์ (2529:15) ได้ตั้งข้อสังเกตว่า การที่นายจ้างทำการจ้างแรงงานเด็กนั้นเป็นสาเหตุหนึ่งที่นายจ้างต้องการลดต้นทุนการผลิต โดยอาศัยความได้เปรียบทางเศรษฐกิจซึ่งเด็กไม่มีอำนาจต่อรองใด ๆ และเพื่อความอยู่รอดของชีวิตและครอบครัว เด็กจึงต้องเข้ามาทำงาน ซึ่งในระยะแรกเด็กอาจจะคิดว่าค่าตอบแทนที่ได้รับสูงพอแล้ว เมื่อเทียบกับการไม่เคยมีรายได้มาก่อน แค่นั้นพอ ๆ ไปจึงจะตระหนักถึงการเอารัดเอาเปรียบของนายทุน และตนเองก็ไม่สามารถที่จะมีสิทธิมีเสียงปกป้องสิทธิของตนเองตามกฎหมายได้ โดยเด็กมีความคิดว่าได้ค่าตอบแทนน้อยยังดีกว่าที่ไม่มีงานทำ

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาต่อและการเข้าสู่ตลาดแรงงาน

ปัจจัยด้านสถานภาพส่วนตัว

1. ผลการเรียน พบว่า ผลการเรียนเป็นปัจจัยที่ไม่เกี่ยวข้องกับการศึกษาต่อและการเข้าสู่ตลาดแรงงาน ซึ่งสนับสนุนสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผลการเรียนในชั้นประถมศึกษาทั้งสองกลุ่ม คือ ผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาที่ศึกษาต่อและผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาที่เข้าสู่ตลาดแรงงาน ส่วนใหญ่มีผลการเรียนดี และไม่พบว่ามีผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาที่มีผลการเรียนไม่ดีในทั้งสองกลุ่ม เมื่อพิจารณาจากรายงานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดสมุทรสาคร ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2529:46) พบว่า ใน 3 กลุ่มประสบการณ์มีคะแนนเฉลี่ยและร้อยละนักเรียนที่น่าพอใจถึงเกณฑ์น่าพอใจเกินร้อยละ

50 กล่าวคือ กลุ่มทักษะภาษาไทยมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 59.09 กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 66.48 โดยที่ผลการประเมินในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตและกลุ่ม การงานและพื้นฐานอาชีพ มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยร้อยละของกลุ่มสร้างเสริม ประสบการณ์ชีวิต และกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพในระดับประเทศ ส่วนกลุ่มทักษะ-คณิตศาสตร์ นั้นมีคะแนนเฉลี่ยและร้อยละต่ำกว่าเกณฑ์ที่น่าพอใจ คือ มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 43.63 แต่ในผล การวิจัยนี้กลับพบว่าผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาที่ศึกษาต่อมีผลการ เรียนดีในกลุ่มทักษะ-คณิตศาสตร์ ในขณะที่ผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาที่เข้าสู่ตลาดแรงงานไม่ชอบกลุ่มทักษะ-คณิตศาสตร์ รองลงมา จากกลุ่มประสบการณ์พิเศษ ภาษาอังกฤษ ย่อมแสดงให้เห็นว่า กลุ่มทักษะ-คณิตศาสตร์เป็นกลุ่ม วิชาพื้นฐานที่สำคัญสำหรับการสอบเข้า เรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจทางครอบครัว

2. ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว พบว่า เป็นปัจจัยที่ไม่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ต่อ และการเข้าสู่ตลาดแรงงาน ซึ่งสนับสนุนสมมุติฐานในข้อที่ว่า ผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาที่ ศึกษาต่อ และผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาที่เข้าสู่ตลาดแรงงานมีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว อยู่ในระดับดี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาทั้งสองกลุ่ม มีรายได้ของครอบครัว เดือนละตั้งแต่ 2,000-3,999 บาท มากที่สุด โดยที่ผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาที่ศึกษาต่อ ครอบครัว มีรายได้เดือนละ 2,000-3,999 บาท คิดเป็นร้อยละ 52.7 และผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาที่เข้า สู่ตลาดแรงงาน ครอบครัวมีรายได้เดือนละ 2,000-3,999 บาท คิดเป็นร้อยละ 35.5 ซึ่งเมื่อ พิจารณาแล้วจะเห็นว่าครอบครัวของผู้จบหลักสูตรประถมศึกษา มีรายได้อยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างสูง เมื่อเทียบกับรายได้เฉลี่ยต่อบุคคลของประเทศ กล่าวคือ รายได้เฉลี่ยของประชากรจังหวัด สมุทรสาคร จากรายงานผลิตภัณฑ์ภาคประจำจังหวัดของกองบัญชีประจำชาติ สำนักงานคณะ- กรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ปี 2526 (2529 :21) และสำนักงานจังหวัด สมุทรสาคร (2529:21) พบว่า รายได้เฉลี่ยของประชากรจังหวัดสมุทรสาครคนละประมาณ 34,017 บาท/ต่อปี หรือ 2,834.75 บาท/ต่อเดือน เมื่อเทียบกับรายได้เฉลี่ยต่อบุคคลของ ประเทศไทยในปี 2528 ซึ่งสำรวจโดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ (2530-2534:1) พบว่า รายได้เฉลี่ยต่อบุคคลในปี 2528 คิดเป็น 20,420 บาท/ ต่อปี หรือ 1,701.66 บาท/ต่อเดือน จึงเป็นที่น่าสนใจว่าน่าจะมีปัจจัยอื่น ๆ เข้ามาเกี่ยวข้อง ที่ทำให้ผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาจังหวัดสมุทรสาครเข้าสู่ตลาดแรงงานแทนการศึกษาต่อ ถึงแม้ว่า

จะอยู่ในครอบครัวที่มีเศรษฐกิจอยู่ในเกณฑ์ดี สามารถส่งเสียให้เรียนต่อได้

ปัจจัยด้านเจตคติของสังคมต่อการศึกษาต่อและการทำงาน

3. เจตคติของสังคมต่อการศึกษาต่อ จากผลการวิจัยพบว่า เมื่อพิจารณารวมแล้ว ผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาที่ศึกษาต่อ แสดงความไม่แน่ใจกับเจตคติของสังคมต่อการศึกษาต่อ จึงไม่อาจสรุปได้ว่า เจตคติของสังคมต่อการศึกษาต่อมีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาต่อหรือไม่ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ การเห็นด้วยกับเจตคติของสังคมต่อการศึกษา เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาต่อ แต่เมื่อพิจารณารายข้อจะพบว่า เจตคติของสังคมต่อการศึกษาต่อมีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาต่อ โดยผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาที่ศึกษาต่อเห็นด้วยกับเจตคติของสังคมต่อการศึกษาต่อในข้อที่ว่า คนมีการศึกษาจะไม่เสียเปรียบผู้อื่น คนที่เรียนไม่สูง แต่มีประสบการณ์ในการทำงานก็ทำให้ร่ำรวยได้ และประเทศชาติจะก้าวหน้าถ้าคนมีการศึกษาดี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาในจังหวัดสมุทรสาครที่ศึกษาต่อมีความเชื่อว่าการศึกษาช่วยทำให้เกิดผลพลอยได้ที่หลากหลายประการ เช่น ความเป็นอยู่ดี มีรายได้ดี มีเกียรติและมีตำแหน่งหน้าที่การงานดี เป็นต้น ผลพลอยได้ที่ได้รับจากการศึกษาเหล่านี้ทำให้เกิดค่านิยมในสังคมไทย ในอันที่จะอาศัยการศึกษาเป็นบันไดในการเปลี่ยนแปลงฐานะทางเศรษฐกิจ และสังคมของบุคคล ดังที่ อภิชัย พันธเสน (2530:4) ได้เสนอแนวคิดที่ว่า ในสังคมที่มีความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม การศึกษาจึงเป็นเครื่องมือในการเสริมความเหลื่อมล้ำดังกล่าวให้ดำรงอยู่ และอาจเป็นเครื่องมือที่ทำให้ความเหลื่อมล้ำขยายกว้างออกไปมาก เพราะเมื่อไม่มีความรู้เท่าทันผู้อื่น พร้อมทั้งค้ำยันฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ก็จะเริ่มมีปัญหาที่ตระหนักรับว่าตนเองควรมีสិทธิมนุษยชนในแง่ใบบ้าง และในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของประชาชนนั้นพึงจะได้รับสิทธิใบบ้าง เมื่อไม่มีความรู้ใบบ้างนี้ประกอบกับค้ำยันฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม จึงไม่สามารถปกป้องรักษาสิทธิของตนไว้ได้

สำหรับเจตคติของสังคมต่อการทำงานนั้น ผลการวิจัยพบว่า เมื่อพิจารณารวมแล้ว ผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาที่เข้าสู่ตลาดแรงงาน แสดงความไม่แน่ใจกับเจตคติของสังคมต่อการทำงาน ดังนั้นจึงไม่อาจสรุปได้ว่า เจตคติของสังคมต่อการทำงานมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเข้าสู่ตลาดแรงงานของผู้จบหลักสูตรประถมศึกษา ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ การเห็นด้วยกับเจตคติของสังคมต่อการทำงาน เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเข้าสู่ตลาดแรงงาน แต่เมื่อพิจารณารายข้อจะพบว่า เจตคติของสังคมต่อการทำงานมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเข้าสู่ตลาด

แรงงาน โดยผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาที่เข้าสู่ตลาดแรงงาน เห็นด้วยกับเจตคติของสังคมต่อการทำงานในข้อที่ว่า คนมีชื่อเสียงเป็นคนรวย ชยันทำงาน และเป็นผู้สร้างตัวเอง ประเทศชาติจะก้าวหน้าถ้าคนมีเศรษฐกิจดี และคนที่เรียนไม่สูงแต่มีประสบการณ์ในการทำงานก็ทำให้ร่ำรวยได้ ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่า โดยสภาพเศรษฐกิจและสังคมของจังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งเป็นแหล่งของความอุดมสมบูรณ์ ประชากรมีอาชีพหลากหลายแตกต่างกัน อาทิ การเกษตร การอุตสาหกรรม และการค้าและบริการ การเกษตรโดยเฉพาะการประมงจะมาเป็นแบบอุตสาหกรรม สามารถสร้างรายได้ให้แก่จังหวัดเป็นอันดับหนึ่ง ผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาที่เข้าสู่ตลาดแรงงานในประเภทกิจการประมง รับจ้างในกิจการท่องเที่ยว ซึ่งพบว่าค่าตอบแทนจะได้มากหรือน้อยขึ้นอยู่กับปริมาณงานที่ทำ ฉะนั้นถ้ามีความขยัน อดทน สู้งาน เขาก็จะสามารถมีรายได้เพิ่มขึ้น ประกอบกับการเห็นตัวอย่างที่ดีของนายจ้างที่มีความขยันในการทำงาน ทำให้เด็กเหล่านี้มุ่งมั่นที่จะทำงานเพื่อได้ค่าตอบแทนสูงขึ้น

ปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาต่อ และการเข้าสู่ตลาดแรงงาน

ปัจจัยด้านสถานภาพส่วนตัว

4. ความสนใจและความต้องการส่วนตัว พบว่า ผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาที่ศึกษาต่อส่วนใหญ่ศึกษาต่อเพราะอยากก้าวหน้า ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการศึกษาต่อหรือการเรียนต่อในระดับการศึกษาที่สูงขึ้นไปนั้นเป็นแนวทางที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในชีวิต ดังที่ เครช (Krech 1962:77-79 อ้างถึงใน ถวิล ธาราโกชน์ 2524:94) ได้แสดงความคิดเห็นว่า ความต้องการความสำเร็จและความสมหวังในตนเองเป็นความต้องการสูงสุดซึ่งมนุษย์จะตั้งอุทิศเอาไว้ โดยต้องรู้จักและเข้าใจตัวเอง ไม่ใช่เป็นการเพื่อฝันหรือสร้างวิมานในอากาศ มนุษย์จะพยายามพัฒนาตัวเองเพื่อให้ไปสู่ความสำเร็จความเจริญในชีวิตของตนเอง

จากผลการวิจัยปรากฏอีกว่า ผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาเข้าสู่ตลาดแรงงาน เพราะอยากมีรายได้/ต้องการพิสูจน์ตนเอง อาจเป็นเพราะการที่เด็กออกจากโรงเรียนโดยเข้าไปทำงานนั้น เด็กสามารถมีรายได้เป็นของตนเอง และการมีรายได้เป็นของตนเองย่อมมีความสะดวกในการจับจ่ายใช้สอย โดยเฉพาะการได้รับค่าตอบแทนในเกณฑ์สูง ยิ่งจะเพิ่มความสะดวกสบาย และดึงดูดใจให้เด็กเข้ามาทำงานมากขึ้น ดังข้อค้นพบของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสาน งานเยาวชนแห่งชาติ (2529:24) ที่พบว่า เด็กบางคนไม่ต้องการศึกษาต่อเพราะอยากทำงานมากกว่า บางคนเชื่อว่าเมื่อเข้าเมืองหรือกรุงเทพฯ แล้ว จะสามารถหางานที่สบาย

และรายได้ดี นอกจากนี้ยังตรงกับข้อค้นพบของ พรพิมล แซ่โอ้ว (2527:13) ที่พบว่า เด็กร้อยละ 13.89 ที่ออกมาทำงานเพราะอยากมีรายได้เป็นของตนเอง อยากมีเงินไว้ใช้จ่าย เป็นต้น

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจทางครอบครัว

5. อาชีพของผู้ปกครอง พบว่า ผู้ปกครองของผู้จบหลักสูตรประถมศึกษา ส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพเกษตรกร ซึ่งได้แก่ การทำประมง การทำนา การทำสวนผลไม้ รองลงมาคือ อาชีพรับจ้าง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก พื้นที่ของจังหวัดสมุทรสาคร ประมาณร้อยละ 70 ของพื้นที่ทั้งหมด เป็นพื้นที่การเกษตร ประชากรจึงมีอาชีพเกษตรกรมากที่สุด คือร้อยละ 57.78 และครอบครัวของประชากรที่มีอาชีพเกษตรกรนี้ จะมีครอบครัวของประชากรที่ทำการประมงอยู่ประมาณร้อยละ 38 ของครอบครัวที่มีอาชีพเกษตรกร นอกนั้นเป็นการทำนา ทำสวน อาชีพรองลงมาคือ อาชีพรับจ้าง ค้าขาย อุตสาหกรรม และอื่น ๆ การประกอบอาชีพเกษตรกร โดยเฉพาะการทำนาถุ้ง เป็นการเกษตรที่สร้างรายได้ให้แก่ครอบครัวเป็นอันมาก เมื่อครอบครัวฐานะดีก็สามารถส่งเด็กเข้าศึกษาต่อในชั้นสูงได้

จากผลการวิจัย อาชีพของผู้ปกครองผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาที่เข้าสู่ตลาดแรงงาน พบว่า ส่วนใหญ่ผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้าง รองลงมาคือ อาชีพเกษตรกร ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์ผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาที่เข้าสู่ตลาดแรงงานของจังหวัดสมุทรสาคร ทำให้ทราบว่า ผู้ปกครองของผู้จบหลักสูตรศึกษากลุ่มนี้ที่ทำงานอยู่ในกิจการห้องเย็น ซึ่งมีหน้าที่แกะหับปลา คัดหับปลา ทำความสะอาดปลาหมึก แกะหอยแมลงภู่ งานประเภทนี้มักจะได้รับค่าตอบแทนตามปริมาณของงาน ฉะนั้นผู้ปกครองที่ต้องการได้รับค่าตอบแทนสูง จึงได้นำบุตรหลานของตนเข้าไปทำงานเหล่านี้ด้วย นอกจากนี้ข้อค้นพบของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ (2529:24) ยังพบว่า อาชีพของบิดามารดา เช่น กรรมกร มีส่วนทำให้เด็กต้องดำเนินชีวิตการทำงานในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน

ปัจจัยด้านสังคมของครอบครัว

6. ขนาดของครอบครัว พบว่า ผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาที่ศึกษาต่อส่วนใหญ่มีจำนวนพี่น้องในครอบครัวตั้งแต่ 1-3 คน และผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาที่เข้าสู่ตลาดแรงงานมีจำนวนพี่น้องในครอบครัวตั้งแต่ 4-6 คนมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบุตรหรือผู้จบหลักสูตรศึกษานับได้ว่าเป็นภาระอย่างหนึ่งของครอบครัวในแง่การเลี้ยงดู ในขณะที่ยังพึ่งตนเองไม่ได้ ด้วย

เหตุนี้ครอบครัวที่มีขนาดใหญ่ย่อมหมายถึงการเพิ่มภาระของครอบครัวให้มากขึ้น โดยเฉพาะในเชิงเศรษฐกิจของครอบครัว ในทางตรงกันข้ามครอบครัวขนาดเล็กที่ไม่มีบุตร หรือบุตรน้อย ภาระย่อมน้อยตามไปด้วย ขนาดของครอบครัวจึงเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับโอกาสการเข้าศึกษา ต่อหรือการเข้าสู่ตลาดแรงงานของบุตร ดังผลการวิจัยของ ประเสริฐ แก้วเพชร (2528:108) ที่พบว่า นักเรียนที่ไม่ได้เรียนต่อจะมีจำนวนพี่น้องระหว่าง 4-6 คน และผลการวิจัยของ ณัฐวดี เนาวประคิษฐ์ (2528:59) ที่พบว่า บุตรที่มาจากครอบครัวขนาดใหญ่จะตัดสินใจประกอบอาชีพ ประมงมากกว่าบุตรที่มาจากครอบครัวขนาดเล็ก

7. สถานภาพการสมรสของผู้ปกครอง พบว่า ผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาที่ศึกษาต่อ และผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาที่เข้าสู่ตลาดแรงงาน ส่วนใหญ่มีสถานภาพการสมรสของผู้ปกครอง ที่ทั้งพ่อและแม่ยังมีชีวิตและอยู่ด้วยกัน ซึ่งตรงกับรายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษาสถานภาพ เศรษฐกิจ สังคม และการปกครองของชุมชน บริเวณรอบมหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา โดยกำหนด พื้นที่ 11 จังหวัด ซึ่งจังหวัดสมุทรสาครก็เป็นจังหวัดในกลุ่มตัวอย่าง (2526:75) พบว่า หัวหน้า ครอบครัวแต่งงานแล้วและยังอยู่ด้วยกัน มีร้อยละ 81.0

8. ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง พบว่า ผู้ปกครองของผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาทั้งสองกลุ่ม ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า ผู้ปกครองของผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาที่ศึกษาต่อมีระดับการศึกษาสูงกว่าระดับประถมศึกษาจนถึงระดับปริญญา คิดเป็นร้อยละ 20.0 ในขณะที่ผู้ปกครองของผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาที่เข้าสู่ตลาดแรงงาน มีระดับการศึกษาสูงกว่าระดับประถมศึกษาเพียงร้อยละ 2.2 ซึ่งเป็นการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้ที่มีการศึกษาสูงย่อมเห็นคุณค่าของการศึกษามากกว่าผู้ที่มีการศึกษาน้อย จึงไม่ได้เอาใจใส่ ต่อการศึกษาเล่าเรียนของบุตรหลาน และไม่ได้สนับสนุนให้บุตรหลานได้ศึกษาต่อในชั้นสูง ๆ ด้วย ดังการศึกษาของ Kohn และ Schooler (1969:670-679) ศึกษาเกี่ยวกับ ความสัมพันธ์ ระหว่างการศึกษาของบิดากับการตัดสินใจเลือกอาชีพให้บุตร พบว่า บิดาที่มีระดับการศึกษาต่ำที่มีความมุ่งหวังที่จะให้บุตรของตนได้รับการศึกษาในชั้นต่ำ และเลือกประกอบอาชีพ เช่นเดียวกับตน

9. ความคาดหวังของผู้ปกครอง พบว่า ความคาดหวังของผู้ปกครองมีส่วนสำคัญต่อการ ศึกษาต่อ และการเข้าสู่ตลาดแรงงานของผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาเป็นอย่างมาก ผู้ปกครอง ที่คาดหวังให้บุตรเรียนต่อ จะทำให้ผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาได้ศึกษาต่อ ในขณะที่ผู้ปกครอง ที่คาดหวังให้บุตรทำงานก็จะทำให้ผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาเข้าสู่ตลาดแรงงาน ทั้งนี้อาจเป็น

เพราะ ผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาในจังหวัดสมุทรสาครได้รับอิทธิพลของผู้ปกครองค่อนข้างมาก การตัดสินใจเป็นไปตามความต้องการของผู้ปกครอง เนื่องจากผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาเหล่านี้ยังเป็นเด็กอยู่ ยังไม่บรรลุนิติภาวะ และยังอยู่ในความปกครองของพ่อแม่ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เทียมจันทร์ จากกัญญาประทีป (2523:75) ที่พบว่า นักเรียนที่ได้ศึกษาต่อ บิดามีความต้องการให้นักเรียนได้ศึกษาต่อมากกว่านักเรียนที่ไม่ได้ศึกษาต่อ และผลการวิจัยของ แคนดัล และ เลสเซอร์ (Kandal and Lesser 1969:212-222) ที่พบว่า ความมุ่งหวังของบิดามารดา มีความสัมพันธ์โดยตรงต่อการศึกษา และการประกอบอาชีพของบุตร แสดงให้เห็นว่าอิทธิพลของผู้ปกครองมีส่วนสำคัญต่อโอกาสทางการศึกษาและการเข้าสู่ตลาดแรงงานของผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาเป็นอย่างมาก

ปัจจัยด้านสังคมโรงเรียนต่อการศึกษาต่อและการทำงาน

10. ครูแนะแนว จากผลการวิจัยพบว่า ครูแนะแนวมีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาต่อและการเข้าสู่ตลาดแรงงานของผู้จบหลักสูตรประถมศึกษา กล่าวคือ ผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาในจังหวัดสมุทรสาครส่วนใหญ่ได้รับแรงจูงใจทางการศึกษาต่อจากครู และผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาที่เข้าสู่ตลาดแรงงานก็เคยได้รับการแนะแนวทางอาชีพจากครู ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากยุทธวิธีการรณรงค์แนะแนวการศึกษาต่อของกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดสมุทรสาครมีประสิทธิภาพและดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ได้เหมาะสมถูกต้องและตรงกับความต้องการของท้องถิ่น มีการใช้สื่อแทนคึงจิตใจให้มาเรียนต่อ มีการจัดทำโปสเตอร์ประชาสัมพันธ์ตามสถานที่ชุมชน การแบ่งเขตพื้นที่บริการโรงเรียนประถมศึกษาเพื่อการแนะแนว การประชาสัมพันธ์การศึกษาต่อ ตลอดจนการสำรวจข้อมูลเพื่อใช้ในตารางแผนรณรงค์การศึกษาต่อ ซึ่งถือเป็นส่วนสำคัญในการส่งเสริมให้ผู้จบหลักสูตรประถมศึกษา สนใจและกระตือรือร้นในการศึกษาต่อมากขึ้น

สำหรับผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาที่เข้าสู่ตลาดแรงงานในจังหวัดสมุทรสาครส่วนใหญ่เคยได้รับการแนะแนวอาชีพจากครู มีเพียงส่วนน้อยที่ไม่เคยได้รับการแนะแนวอาชีพจากครู จากการสัมภาษณ์ของผู้วิจัย พบว่า ครูมักจะสอบถามนักเรียนในชั้นเกี่ยวกับการศึกษาต่อของนักเรียน เมื่อพบว่ามีผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาที่จะไม่ศึกษาต่อ ครูก็จะแนะนำงานอาชีพที่เด็กควรทำ เช่น งานรับจ้างในโรงงาน หรือกิจการห้องเย็นต่าง ๆ ซึ่งครูส่วนใหญ่จะทราบข้อมูลเกี่ยวกับงานประเภทนี้เป็นอย่างดี โดยครูจะชี้แจงให้นักเรียนทราบถึงลักษณะของงาน คำตอบแทนแรงงาน แสดงให้เห็นว่า บทบาทของครูแนะแนวในโรงเรียนประถมศึกษาไม่ว่าจะเป็นการแนะแนวการ

ศึกษา หรือการแนะแนวอาชีพล้วนเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อช่วยเหลือนักเรียนให้ได้เรียนและเลือกประกอบอาชีพได้เหมาะสม ทั้งผลการวิจัยของ อนันต์ สุวรรณณี (2519:89-90) ที่พบว่า ครูและนักเรียนมีความต้องการที่จะให้ครูแนะแนวช่วยเหลือนักเรียนในด้านการเรียน เช่น ในด้านการจัดหาทุนการศึกษา การให้รายละเอียดและข่าวสารเกี่ยวกับการเรียนต่อในระดับสูง และการให้ความช่วยเหลือในด้านการเลือกอาชีพในระดับมาก

11. กลุ่มเพื่อน พบว่า แรงจูงใจจากกลุ่มเพื่อน เป็นปัจจัยที่ไม่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ต่อและการเข้าสู่ตลาดแรงงานของผู้จบหลักสูตรประถมศึกษา กล่าวคือ ผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาที่ศึกษาต่อในจังหวัดสมุทรสาครส่วนใหญ่ไม่ได้ศึกษาต่อตามเพื่อน และผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาที่เข้าสู่ตลาดแรงงานก็ไม่ได้ทำงานเพราะแรงจูงใจจากเพื่อน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเด็กในวัยนี้ยังอยู่ในความปกครองของบิดามารดา อิทธิพลของการตัดสินใจศึกษาต่อหรือการทำงานย่อมมาจากอิทธิพลของบิดามารดาหรือผู้ปกครองมากกว่า เพราะกลุ่มเพื่อนจะเป็นกลุ่มที่มีความสนใจร่วมกัน มีการพบปะสังสรรค์ ไม่ได้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจที่แท้จริง ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประเสริฐ แก้วเพชร (2528:187) ที่พบว่า นักเรียนและผู้ปกครองเห็นว่าตัวแปรกลุ่มเพื่อนมีความสัมพันธ์กับการศึกษาต่อน้อยมาก

ปัจจัยด้านสิ่งจูงใจทางสังคม

12. สิ่งจูงใจทางสังคมที่เกี่ยวกับการศึกษา พบว่า ผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาที่ศึกษาต่อได้รับสิ่งจูงใจทางสังคมในการศึกษาต่อจากข่าวประเภทส่งเสริมการศึกษาในหนังสือพิมพ์มากที่สุด รองลงมาเป็นข่าวประเภทรับสมัครเรียนต่อของสถานศึกษาต่าง ๆ ในหนังสือพิมพ์ เหตุที่การได้รับสิ่งจูงใจทางสังคมจากข่าวประเภทส่งเสริมการศึกษาในหนังสือพิมพ์มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาต่อมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นไปได้ว่า ข่าวจากหนังสือพิมพ์ซึ่งเป็นสื่อมวลชนที่มีจำนวนมากฉบับและแพร่หลายมากที่สุด เป็นสื่อมวลชนที่เสนอข่าวภาพและอักษร และยังคงสภาพอยู่ได้นานทั้งราคาก็ไม่แพงจนเกินไปอีกด้วย จึงทำให้นักเรียนมีความสนใจและได้รับประโยชน์จากสื่อมวลชนประเภทนี้มากที่สุด ประกอบกับจากการสำรวจของกรมการศึกษานอกโรงเรียน พบว่า จังหวัดสมุทรสาคร มีหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้านกระจายทั่วทุกหมู่บ้าน เด็กก็ยังมีโอกาสอ่านหนังสือพิมพ์มากขึ้น

และในการวิจัยยังพบอีกว่า ผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาที่เข้าสู่ตลาดแรงงาน ได้รับสิ่ง
จูงใจทางสังคมในการทำงานจากข่าวความล้มเหลวของการศึกษาที่ทำให้คนตกงานในหนังสือพิมพ์
มากที่สุด รองลงมาคือ ข่าวประกาศรับสมัครงานในหนังสือพิมพ์ ซึ่งอาจเป็นเพราะว่า ในระยะ
นี้มีข่าวความหนาหนังสือพิมพ์ที่ออกข่าวว่ามีปัญหาการว่างงานซึ่งกำลังทวีความรุนแรงขึ้นเป็นลำดับ
โดยเฉพาะการว่างงานของผู้มีการศึกษา ทำให้ผู้จบหลักสูตรประถมศึกษากลุ่มนี้เกิดความคิดที่ว่า
เมื่อเรียนต่อแล้วจบออกมาที่ว่างงาน จึงออกจากโรงเรียนมาช่วยครอบครัวจะดีกว่า ประกอบ
กับสภาพของจังหวัดสมุทรสาครเป็นสภาพที่เอื้ออำนวยแก่การประกอบอาชีพ เด็กสามารถหางาน
ด้วยตนเองได้ง่าย

โดยสรุปแล้วผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาทั้งที่ศึกษาต่อและเข้าสู่ตลาดแรงงานส่วนใหญ่
ได้รับสิ่งจูงใจทางสังคมจากข่าวในหนังสือพิมพ์ ย่อมแสดงให้เห็นว่าหนังสือพิมพ์เป็นสื่อมวลชนที่มี
อิทธิพลต่อผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาในจังหวัดสมุทรสาคร โดยที่หนังสือพิมพ์เป็นสื่อมวลชนที่ให้
ความรู้ทันต่อเหตุการณ์ มีความทันสมัย แล้วยังเสริมสร้างให้เด็กเกิดความคิด รู้จักวิเคราะห์ได้
เป็นอย่างดี

ปัจจัยด้านสภาพพื้นที่ของสมุทรสาคร

13. สภาพพื้นที่ของจังหวัดสมุทรสาคร จากผลการศึกษาพบว่า สภาพพื้นที่ของ
จังหวัดสมุทรสาคร มีลักษณะเฉพาะ เนื่องจากมีแหล่งอาชีพแตกต่างกัน คือมีทั้ง อุตสาหกรรม
การประมงน้ำเค็ม และการประมงน้ำจืด การทำสวนผลไม้ การทำนา ตลอดจนการค้าและ
บริการ สภาพพื้นที่เช่นนี้เป็นสภาพที่เอื้ออำนวยแก่การประกอบอาชีพ ทั้งนี้จากการที่ผู้วิจัย ได้
ไปสัมภาษณ์ตามพื้นที่ต่าง ๆ พบว่า ผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาที่เข้าสู่ตลาดแรงงาน ของ
จังหวัดสมุทรสาคร ส่วนใหญ่จะมีบ้านอยู่ใกล้เขตอุตสาหกรรม มีลักษณะของการเข้าสู่ตลาดแรงงาน
ตามสภาพพื้นที่ที่แตกต่างกันใน 3 อำเภอ กล่าวคือ ผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาที่เข้าสู่ตลาดแรงงาน
ในอำเภอเมือง กลุ่มนี้มักจะทำงานอยู่ในกิจการห้องเย็นซึ่งมีมากมาย และรับจ้างเกี่ยวกับการ
ประมง เด็กจะทำหน้าที่ แกะกุ้ง แกะหอยแมลงภู่ ตัดหัวปลา คัดเลือกปลา ทำความสะอาด
ปลาหมึก กิจการประเภทนี้มีทั้งขนาดใหญ่ และอุตสาหกรรมในครอบครัว นอกจากนี้ก็ยังมีการรับ
จ้างในโรงงานอุตสาหกรรมอื่น ๆ ที่อยู่ในเขตอำเภอเมือง ในเขตอำเภอกระทุ่มแบน ซึ่งเป็น
แหล่งที่มีโรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ มาก เด็กที่ไม่ศึกษาต่อกลุ่มนี้ก็จะสมัครงานในโรงงานใกล้ ๆ
บ้าน เช่น โรงงานผลิตอาหารกระป๋อง โรงงานเครื่องปั้นดินเผา และผู้จบหลักสูตรประถมศึกษา
ที่เข้าสู่ตลาดแรงงานในเขตอำเภอบ้านแพ้ว โดยมากจะรับจ้างทางการเกษตร เพราะอำเภอนี้

เป็นอำเภอที่ทำการเกษตรกันมาก เพิ่งจะมีโรงงานอุตสาหกรรมไปตั้งอยู่บ้าง แต่ก็มีเด็กบางส่วนที่เข้ามาทำงานในโรงงานเขตอำเภอเมือง โดยจะมีรถจากโรงงานมารับส่งถึงบ้าน สภาพพื้นที่ของจังหวัดสมุทรสาครกำลังมีการขยายโรงงานอุตสาหกรรมมากขึ้น จึงมีความต้องการแรงงานมากตามไปด้วย และจากผลการวิจัยพบว่า ผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาที่เข้าสู่ตลาดแรงงานส่วนใหญ่สมัครงานด้วยตนเอง ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การที่เด็กอยู่ในสภาพแวดล้อมที่อยู่ใกล้โรงงานอุตสาหกรรมก็จะมีความคุ้นเคยกับสถานที่ เมื่อมีการประกาศรับสมัคร ซึ่งมีอยู่บ่อย ๆ ผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาเหล่านี้ก็สามารถไปสมัครงานด้วยตนเองได้อย่างสะดวก

สรุปประเด็นสำคัญที่ค้นพบจากงานวิจัยครั้งนี้

เด็กที่เรียนจบชั้นประถมศึกษาในจังหวัดสมุทรสาคร ที่ตัดสินใจศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษา นั้นเป็นเพราะการมีผลการเรียนดี ต้องการความก้าวหน้า พ่อแม่ของเด็กกลุ่มเดียวกันนี้ประกอบอาชีพการเกษตรเป็นส่วนใหญ่ มีรายได้ของครอบครัวเฉลี่ยเดือนละ 2,000-3,999 บาท สำหรับจำนวนพี่น้องในครอบครัวอยู่ระหว่าง 1-3 คน ทั้งพ่อและแม่ของเด็กเหล่านี้ยังมีชีวิตและอยู่ด้วยกัน จบการศึกษาระดับประถมศึกษามากที่สุด และพ่อแม่ต้องการให้เด็กเหล่านี้เรียนต่อ ประเด็นสำคัญอีกประเด็นหนึ่ง คือว่า เด็กศึกษาต่อเพราะได้รับการแนะแนวการศึกษาจากครู และได้รับสิ่งจูงใจทางสังคมจากข่าวประเภทส่งเสริมการศึกษาจากหนังสือพิมพ์

สำหรับเด็กที่เรียนจบชั้นประถมศึกษาที่ไม่ศึกษาต่อ แต่ตัดสินใจเข้าสู่ตลาดแรงงานนั้นพบว่า เด็กส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 14 ปี เด็กเหล่านี้จะเข้าสู่ตลาดแรงงานในภาคอุตสาหกรรม โดยเฉพาะอุตสาหกรรมประเภทผลิตอาหาร และจะไปสมัครงานด้วยตนเอง โดยได้รับค่าจ้างเป็นรายวัน เป็นที่น่าสังเกตว่า ค่าจ้างที่เด็กได้รับนั้นต่ำกว่าเกณฑ์กฎหมายกำหนด และข้อค้นพบปรากฏอีกว่า เด็กที่เข้าสู่ตลาดแรงงานในจังหวัดสมุทรสาคร ก็เพราะ อยากรมีรายได้ และมีความต้องการทำงานหลังจบการศึกษาระดับประถมศึกษา เด็กกลุ่มนี้ส่วนใหญ่พ่อแม่ประกอบอาชีพรับจ้าง รายได้ของครอบครัวเฉลี่ยเดือนละ 2,000-3,999 บาท จำนวนพี่น้องในครอบครัวอยู่ระหว่าง 4-6 คน ทั้งพ่อและแม่มียังมีชีวิตและอยู่ด้วยกัน พ่อและแม่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา และพ่อแม่ส่งเสริมให้เด็กมาทำงาน อีกทั้งได้รับการแนะแนวทางอาชีพจากครู และเป็นที่น่าสนใจว่าเด็กพวกนี้ให้เหตุผลที่ไม่ศึกษาต่อ โดยอ้างถึงข่าวความล้มเหลวของการศึกษาที่ทำให้คนตกงานจากหนังสือพิมพ์ จึงทำให้ไม่อยากศึกษาต่อ นอกจากนี้งานวิจัยยังพบต่อไปอีกว่า การที่เด็กตัดสินใจ

เข้าสู่ตลาดแรงงานเป็นเพราะจังหวัดสมุทรสาครมีอาชีพเปิดกว้างทั้งการอุตสาหกรรม การประมง น้ำเค็มและการประมงน้ำจืด การทำสวนผลไม้ ตลอดจนการค้าและบริการ ที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งที่เราคิดว่าเพื่อนมีส่วนชักจูงให้ศึกษาต่อและเข้าสู่ตลาดแรงงานนั้นเป็นสภาพที่ไม่จริงในพื้นที่นี้

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาต่อและการเข้าสู่ตลาดแรงงานของผู้จบหลักสูตรประถมศึกษา ปีการศึกษา 2529 จังหวัดสมุทรสาคร ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. จากผลการวิจัยพบว่า ผู้ปกครองเป็นผู้มีอิทธิพลต่อโอกาสการศึกษาต่อและการเข้าสู่ตลาดแรงงานของผู้จบหลักสูตรประถมศึกษา เพราะจากการศึกษาพบว่า อาชีพของผู้ปกครอง รายได้ของครอบครัว ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง ความคาดหวังของผู้ปกครอง มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาต่อและการเข้าสู่ตลาดแรงงานอย่างมาก ดังนั้นทางโรงเรียนจึงควรจะหาวิธีการให้ผู้ปกครองได้ตระหนักถึงคุณค่าของการศึกษาของนักเรียน โดยโรงเรียนควรมีการติดต่อกับผู้ปกครองอย่างใกล้ชิดให้ความรู้แก่ผู้ปกครองในด้านความเคลื่อนไหวทางการศึกษา และข่าวสารการอาชีพ โดยจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น โครงการร่วมกันระหว่างบ้านกับโรงเรียน ถ้าผู้ปกครองได้เข้าใจประโยชน์ของการศึกษาอย่างแท้จริงแล้วก็จะยินดีส่งเสริมให้นักเรียนได้รับการศึกษาได้เต็มที่

2. จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านสังคมโรงเรียนที่เกี่ยวกับครูแนะแนว มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาต่อและการเข้าสู่ตลาดแรงงานของผู้จบหลักสูตรประถมศึกษา จึงน่าจะเป็นแนวทางให้โรงเรียนเปิดบริการสนทนแก่แก่นักเรียนทั้งในด้านการแนะแนวการศึกษา และการแนะแนวอาชีพโดยการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเป็นประโยชน์แก่นักเรียน ที่จะใช้เป็นแนวปฏิบัติได้ เช่น การจัดนิทรรศการเกี่ยวกับการศึกษาและอาชีพ สำหรับการแนะแนวอาชีพนั้น ครูควรเพิ่มความรู้เกี่ยวกับกฎหมายแรงงาน เพื่อให้เด็กที่จะออกไปทำงานไม่ถูกเอารัดเอาเปรียบจากนายจ้างจนเกินไป และควรให้ความรู้เกี่ยวกับแหล่งอาชีพที่เหมาะสมกับวัยของเด็กด้วย

3. จากผลการวิจัยพบว่า สิ่งจูงใจทางสังคมจากสื่อมวลชนประเภทหนังสือพิมพ์ มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาต่อและการเข้าสู่ตลาดแรงงานของผู้จบหลักสูตรประถมศึกษา จึงน่าจะเป็นแนวทางให้ครู ผู้ปกครอง และสื่อมวลชน ร่วมกันในการส่งเสริมความรู้ทางการศึกษาและอาชีพให้มีประสิทธิภาพ เพราะหนังสือพิมพ์เป็นเครื่องมือในการเผยแพร่ข่าวสารได้เป็นอย่างดี

4. จากผลการวิจัยพบว่า ผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาที่เข้าสู่ตลาดแรงงานส่วนใหญ่ จะเข้าสู่ตลาดแรงงานในภาคอุตสาหกรรม แต่ในโครงสร้างของหลักสูตรตั้งแต่ระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพยังเน้นงานเกษตรอยู่ ฉะนั้น ในเขตพื้นที่จังหวัดสมุทรสาครนี้ ควรปรับโครงสร้างของหลักสูตรกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ ให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น คือ มีเนื้อหาเกี่ยวกับการอุตสาหกรรม เทคโนโลยีทางอุตสาหกรรม การประมง การทำสวน การค้าและบริการ โดยเพิ่มและปรับเข้าไปในเนื้อหาของกลุ่มการงาน และพื้นฐานอาชีพ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาต่อและการเข้าสู่ตลาดแรงงานของผู้จบหลักสูตรประถมศึกษา จังหวัดสมุทรสาครเท่านั้น จึงควรมีการศึกษาในเรื่องนี้ กับพื้นที่อุตสาหกรรม และพื้นที่เศรษฐกิจอื่น ๆ
2. ควรขยายกลุ่มตัวอย่างไปถึงผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน ได้แก่ ครู เจ้าของสถานประกอบการ เพื่อนำมาพิจารณาประกอบเหตุผลในการศึกษาต่อ และการเข้าสู่ตลาดแรงงาน
3. ในการศึกษาครั้งต่อไป อาจควบคุมตัวแปรบางประการ เพื่อคู่อิทธิพลของตัวแปรอื่น ๆ และอาจรวมไปถึงการศึกษาว่า ตัวแปรในแต่ละตัวจะมีอิทธิพลหรือสามารถอธิบายปัจจัยที่ส่งผลต่อการศึกษาต่อ และการเข้าสู่ตลาดแรงงานได้มากน้อยเพียงใด